

BESLUT
2009-04-08

Dnr Ö 25-2008

KLAGANDE

Umeå universitet
Institutionen för socialt arbete
901 87 Umeå

ÖVERKLAGAT BESLUT

Regionala etikprövningsnämndens i Umeå beslut den 9 september 2008,
avdelningen för övrig forskning, dnr 08-142

SAKEN

Prövning enligt lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor
(etikprövningslagen)

Projekt: Att vara ung och aktuell för polis och socialtjänst

Regionala etikprövningsnämndens beslut

se Bilaga

Ansökningen gäller ett doktorandprojekt bestående av flera integrerade delstudier inom projektet "Att vara ung och aktuell för polis och socialtjänst". Syftet med projektet är att beskriva och analysera aktiviteter och handlingsmönster i mötet mellan polis och socialtjänst och ungdomar som utvecklat eller bedöms riskera utveckla kriminalitet och/eller missbruk.

I ett första steg intervjuas chefer inom socialtjänst och polis i den kommun där projektet ska genomföras. Därefter kommer ett gemensamt möte med cheferna från respektive myndighet och projektpersonal att avhållas och en gemensam mätperiod beslutas. I ett andra steg väljer myndighetscheferna lämpliga nyckelpersoner för medverkan inom respektive organisation och dessa intervjuas i grupp. Samtliga intervjuer i steg ett och två genomförs efter inhämtande av skriftligt informerat samtycke. Nyckelpersonerna lämnar sitt samtycke vid ett första intervjutillfälle. När dessa intervjuer genomförts påbörjas steg tre som är den gemensamma månadslånga mätperioden i vilken samtliga ungdomar som är aktuella vid respektive myndighet kommer att registreras. Denna registrering sker utan information till ungdomar eller vårdnadshavare. I steg fyra genomförs intervjuer med kontaktpersonerna för respektive ungdom. I ett femte steg sker kartläggning och identifiering av myndigheternas handlingar kring de unga forskningspersonerna. Därefter görs ett urval av 16 ungdomar till en grundligare kartläggning. Vid detta urval kommer såväl ungdomar som är aktuella inom båda organisationerna som inom enbart en av dem att tas med. Forskargruppen kommer att kontakta såväl dessa ungdomar som deras föräldrar via brev för en förfrågan om de vill medverka i en intervju inom studien. Denna kontakt tas tidigast sex månader efter tiden då mätningarna genomfördes hos myndigheterna.

Den regionala etikprövningsnämnden avslog ansökningen då nämnden ansåg att den vetenskapliga nyttan med undersökningen inte kan uppväga de etiska problem projektet medför i förhållande till framför allt de ungdomar som kommer att ingå i projektet som forskningspersoner.

Centrala etikprövningsnämndens bedömning

Det aktuella forskningsprojektet består av flera delstudier och det framgår att en del av dessa inte uppfattats som särskilt problematiska av den regionala etikprövningsnämnden. Emellertid står det klart att projektets delstudier utgör en integrerad enhet och att det därför inte är något realistiskt alternativ att godkänna enbart vissa delstudier. Liksom den regionala etikprövningsnämnden ser Centrala etikprövningsnämnden forskningsetiska problem främst vad gäller det register med känsliga personuppgifter som ska upprättas – utan inhämtande av informerat samtycke – och de kontakter som forskargruppen ska ta med såväl ungdomar som deras föräldrar samt tjänstemän inom polis och socialtjänst.

Vad beträffar registret med känsliga personuppgifter står det klart dels att det är nödvändigt för genomförande av projektet, dels att det är viktigt att man har stor säkerhet när det gäller identifieringen av forskningspersonerna. Uppgifterna hanteras på ett betryggande sätt inom en liten och kvalificerad grupp forskare och risken för forskningspersonernas personliga integritet får därför betraktas som ringa medan det vetenskapliga värdet av forskningen är betydande och bör därför i och för sig kunna accepteras.

Det är emellertid ytterligare att märka att det av handlingarna framgår att en del, men inte nödvändigtvis alla, forskningspersoner är medvetna om att de varit föremål för intresse från polisens och/eller socialtjänstens sida. Det innebär ett särskilt forskningsetiskt problem att kontakta de ungdomar, eller de föräldrar, som inte känner till detta intresse och det framgår inte hur forskargruppen avser hantera den saken, om någon sådan forskningsperson skulle väljas till den grupp av 16 personer man tänker kontakta. Alldeles oavsett detta kan man ifrågasätta det lämpliga i att kontakten tas av forskargruppen. Det vore lämpligare om ungdomarna och deras föräldrar kontaktades av den myndighet som de haft kontakt med sedan tidigare och genom den fick en förfrågan om att delta i forskningsprojektet.

Metoden att välja medverkande nyckelpersoner genom att deras chefer tillfrågar dem om medverkan kan ifrågasättas ur etisk synpunkt eftersom den inte säkrar faktisk valfrihet. Gränsen mellan arbetsorder och förfrågan om medverkan i forskning riskerar bli otydlig, särskilt som nyckelpersonernas skriftliga samtycke inte lämnas i förhand utan först vid en inledande gruppintervju. Omständigheterna kring inhämtande av samtycke från medverkande handläggare framgår inte av ansökan men även i deras fall måste motsvarande komplikation undvikas.

Vid en sammanvägd bedömning finner Centrala etikprövningsnämnden att de frågeställningar som studien söker besvara skulle kunna genomföras på ett sätt som innebär mindre intrång i den personliga integriteten för forskningspersonerna, vilket i sig utgör ett hinder för att godkänna ansökningsen.

Centrala etikprövningsnämnden ändrar inte det överklagade beslutet.

Centrala etikprövningsnämndens beslut får enligt 37 § etikprövningslagen inte överklagas.

Detta beslut har fattats av Johan Munck, Lennart Lindgren, Gisela Dahlquist, Gunn Johansson, Bo Petersson och Ulrik Ringborg efter föredragning av Peter Höglund. I den slutliga handläggningen har dessutom närvarit ersättarna Anitha Bondestam, Sighild Westman-Naeser och Eva Tiensuu Janson samt kanslichefen Eva Grönlund.

På Centrala etikprövningsnämndens vägnar

Johan Munck

Bilaga

Regionala
etikprövningsnämnden i Umeå
Avdelningen för övrig forskning

PROTOKOLLSUTDRAG
sammanträdesdatum
2008-09-09

CENTRALA ETIKPRÖVNINGSNÄMNDEN	
Ink	2008-10-09
Dnr:	025-2008
Handl:	

NÄRVARANDE LEDAMÖTER

Ordförande

Bergman Margareta, ersättare ordförande

Ordinarie ledamöter, vetenskaplig kompetens

Berg Elisabeth, via videomöte från Luleå, deltar ej i §§ 14 och 16

Broström Göran

Holm Einar

Nilsson Ingrid, vetenskaplig sekreterare

Nygren Lennart, ersättare vetenskaplig sekreterare, deltar ej i ärendet § 16

Stigsdotter Neely Anna

Edlund Ann-Catrine

Ordinarie ledamöter, allmänna intressen

Brännholm Lena

Nilsson Annika

Sundin Yngve

Olofsson Mats

Ersättare, ledamöter vetenskaplig kompetens

Jonsson Kjell, ersättare för Arne Rasmusson

Löfström Åsa, ersättare för vakant ordinarie ledamot

ÖVRIGA NÄRVARANDE

Yassin Anita, administrativ sekreterare

Vid protokollet
Anita Yassin

Justeras
Margareta Bergman
Ingrid Nilsson

Bestyrkes

Anita Yassin

CENTRALA ETIKPRÖVNINGSNÄMNDEN	
Ink	2008-10-31
Dnr:	025-2008
Handl:	

Ärende – beslut eller annan åtgärd.

Dnr 08-142

§ 16/08

Föredragande

Ingrid Nilsson

Forskningshuvudman

Umeå universitet

Företrädare

Forskare

Projekttitel

Att vara ung och aktuell för polis och socialtjänst

Lennart Nygren deltar ej i ärendets handläggning på grund av jäv.

Beslut

Ansökan avslås.

Nämnden anser att den vetenskapliga nyttan med undersökningen inte kan uppväga de etiska problem projektet medför i förhållande till framför allt de ungdomar som kommer att ingå i projektet som forskningspersoner.

Nämnden har följande huvudsakliga invändningar mot projektet.

- Projektdesignen präglas inte, som anges i ansökan, av både klientperspektiv och myndighetsperspektiv, utan av ett starkt myndighetsperspektiv. Unga och utsatta personer används för att korrigera myndighetsutövares arbetsrutiner. Klienternas underordnade ställning i förhållande till den maktutövande myndigheten beaktas inte. Därmed blir den eftersträlvade trianguleringen som forskningsmetod skev, om ens möjlig.
- Ett personregister planeras, inkluderande personnummer, utan att berörda informeras eller samtycker till det. Sekretessen rörande känsliga personliga förhållanden bryts utan att de berörda klienterna känner till det eller har lämnat sitt medgivande. De ungdomar som ska studeras närmare ingår i undersökningen under lång tid innan informerat samtycke inhämtas.
- Projektets risker undervärderas eller ignoreras. En balanserad viktning av risk-nytta i projektet finns inte. Om de unga skulle välja att medverka i intervjun riskerar de traumatisering inför upprepade

ExD 0809171

Regionala
etikprövningsnämnden i Umeå
Avdelningen för övrig forskning

PROTOKOLLSUTDRAG

forts § 16/08

sammanträdesdatum

2008-09-09

2008-10-09
Dnr: 025-2009

Handl:

egna nederlag, som intervjuaren skall påminna dem om genom "nedslag" i livshistorien. Ungdomarna erbjuds inget omedelbart stöd efter deltagandet, utan hänvisas till att i första hand vända sig till någon vuxen de har förtroende för. Detta innebär att forskarna inte tar tillräckligt ansvar för följderna av sitt arbete. Projektet medför inte heller någon omedelbar nytta för de unga.

- Vårdnadshavare för minderåriga ungdomar riskerar att återuppleva starka känslor av misslyckande när de kontaktas och vid eventuellt deltagande i intervjun, vilket inte kommenteras i ansökan.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se särskild information.

Vid protokollet
Anita Yassin

Justeras
Margareta Bergman
Ingrid Nilsson

Bestyrkes

För kännedom till behörig företrädare.